

Državni zbor Republike Slovenije
mag. Matej Tonin, Predsednik Državnega zbora
Šubičeva ulica 4
1102 Ljubljana

Ljubljana, 3. avgust 2018

ZADEVA: JAVNI APEL IN AMANDMAJI VZMD ZA SPREMEMBE PREDLAGANEGA ZAKONA O TRGU FINANČNIH INSTRUMENTOV (ZTFI-1)

Spoštovani gospod mag. Matej Tonin, Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije!

Kljub nasprotovanju Vseslovenskega združenja malih delničarjev (VZMD) in posameznih poslancev je kolegij predsednika Državnega zbora RS, v torek 31.07.2018, podprl obravnavo predlaganega novega Zakona o trgu finančnih instrumentov (ZTFI-1) po nujnem postopku (EPA 0062-VIII). Hitenje naj bi bilo potrebno iz razloga, ker naj bi Sloveniji - zaradi zamude pri prenosu določb evropske direktive o trgih finančnih instrumentov (MiFID) - grozila kazen Evropske komisije.

VZMD je sprejemu po nujnem postopku nasprotoval predvsem iz razloga, ker se pod krinko prenosa določb, ki jih zahtevajo evropske direktive, vse prepogosto brez ustrezne razprave znajdejo tudi določbe, ki z zahtevami evropskih predpisov nimajo popolnoma nič, pač pa gre za »domače podtaknjence«. Slednji so pri zasledovanju partikularnih interesov finančne industrije praviloma »servirani« kar prek Agencije za trg vrednostnih papirjev (ATVP) Banke Slovenije in Ministrstva za finance, ki se očitno čutijo poklicane »zaščititi« finančno industrijo pred malimi vlagatelji!?!

Strokovni sodelavci VZMD zato ponovno javno opozarjajo na naslednje skrajno problematične določbe predlaganega ZTFI-1, ki z deklariranimi cilji, zaradi katerih naj bi bilo sprejetje ZTFI-1 nujno potrebno (»obveznost trgovanja z izvedenimi finančnimi instrumenti na organiziranem trgu, zahteve po preglednosti za večji nabor finančnih instrumentov, zahteve po preglednosti, ki veljajo pred in po trgovanju s finančnimi instrumenti, zahteve, ki se nanašajo na algoritmično in visokofrekvenčno trgovanje, ter vzpostavitev nadzora in večje pristojnosti nadzornih organov«), nimajo absolutno nikakršne zveze.

1. Predlagani 187. člen ZTFI-1 tako cementira dosedanje prakso, ki finančnim posrednikom omogoča, da svoje stranke »prodajajo« najugodnejšemu ponudniku, kot da bi šlo za vreče krompirja. Zadnji tak primer je bila GBD d.d., ki je z investicijskimi storitvami prenehala, stranke pa je proti plačilu prodala avstrijski BKS Bank AG. Mali vlagatelji, ki bi se svoji »suženjski« obravnavi uprli, so bili kaznovani z visokimi stroški

prenosov svojega portfelja k drugi borzno-posredniški družbi ali banki, čeprav sami z enostransko odločitvijo GBD d.d., da preneha opravljati dejavnost, niso imela ničesar. Izbira malih vlagateljev pri GBD d.d. je bila tako zgolj navidezna, pričakovana posledica pa je njihov prenos k tistemu finančnemu posredniku, ki zanje ponudi največjo ceno. Zakonodaja ne bi smela dopuščati takšnega brezsravnega »trgovanja z ljudmi«. Mali delničarji ne smejo in ne morejo biti predmet trgovanja in objekt dogovarjanja finančnih posrednikov, brez lastne subjektivitete, volje in pravic. Zakaj finančnim posrednikom ne zadošča, da imajo možnost kupiti drug drugega po splošnih pravilih Zakona o gospodarskih družbah, kot morajo to storiti podjetja v drugih panogah (nakup deleža, pripojitev, oddelitev ipd.)?! V VZMD še nismo zasledili primera, da bi lahko nek trgovec svoje potrošnike kar prodal drugemu trgovcu, če pa se ti z izbiro ne bi strinjali, bi jih doleteli visoki stroški prehoda k trgovcu po lastni izbiri! Je to morda zato, da si finančni posredniki prisvajajo koristi od plačil, ki bi jih od prehodu k drugemu ponudniku sicer morali biti deležni mali vlagatelji sami? Je to morda tudi zato, da se finančni posredniki izognejo kontroli Agencije za varstvo konkurence (AVK), čez katere sito bi moral iti posel, če bi bil izpeljal preko nakupa deleža v drugi družbi, kakor to morajo početi podjetja v nefinančnih gospodarskih panogah?

S tovrstno prakso je treba nemudoma prekiniti, zato VZMD predlaga, da se na koncu tretjega odstavka 187. člena ZTFI-1 doda naslednje določilo:

»Borzno-posredniška družba za prenos iz tega člena ne sme prejeti nobenih plačil od osebe, ki finančne instrumente, račune, oziroma dokumente prevzame. Borzno-posredniška družba strankam ne sme zaračunati nobenih nadomestil v zvezi s prenosom iz tega odstavka, tudi če stranka izbere drugo borzno-posredniško družbo od tiste, ki jo je izbrala borzno-posredniška družba iz prvega odstavka tega člena.«

2. Z opisanim načinom »prodajanja« malih vlagateljev pa se nepoštena praksa zaračunavanja storitev v finančni industriji še zdaleč ne nehajo. Tudi prejšnje »uskladitve z evropskimi standardi« je finančna industrija namreč izkoristila za uvedbo »inovativnih« nadomestil, ki jih evropska praksa ne pozna. Pri tem še posebej izstopa obračunavanje izplačevanja vsake posamezne dividende. Na VZMD smo v tem času (preteklih dveh letih) tako zaznali številne primere, ko je moral mali delničar za izplačilo dividende plačati več, kot je znašala sama dividenda! S prejemom dividende je bil torej postavljen v slabši položaj, kot bi bil, če izplačila dividende sploh ne bi bilo. Najmanj, kar je mogoče storiti v takem primeru, je omogočiti malemu vlagatelju, da več različnih dividend združi v eno samo izplačilo, tako da bi ga bremenili samo enkratni stroški izplačila namesto vsakokratnih. Sedaj to - zaradi določbe veljavnega ZTFI, ki jo povzema tudi 286. člen predlaganega ZTFI-1 - ni mogoče! V skladu s to določbo namreč finančni posrednik mora stranki, ki je fizična oseba, nakazati zanjo prejeta denarna sredstva v roku dveh delovnih dni. VZMD zato predlaga, da se ta določba dopolni tako, da bi se četrti odstavek 287. člena ZTFI-1 glasil:

»Ne glede na drugi odstavek tega člena mora borzno-posredniška družba denarni znesek, ki ga je prejela na podlagi uresničitve pravic iz lastniških vrednostnih papirjev stranke, nakazati stranki, ki je fizična oseba, v dobro njenega denarnega računa v dveh

delovnih dnevih po prejemu tega zneska, razen če stranka z namenom optimizacije stroškov izjavi, da želi odložiti izplačilo zaradi združitve s poznejšim izplačilom.»

3. Nazadnje je znano tudi, da evropske zahteve niso usmerjene v »preganjanje« fiduciarnih računov, preko katerih mali vlagatelji z ustrezno strokovno pomočjo (odvetnika oz. notarja) vsaj nekoliko blažijo pohlep finančne industrije po »nadomestilih« - eno izmed takšnih možnosti uporablja tudi »Delniška OPORTA« pri VZMD, ki je izboljšala položaj že več tisoč malim vlagateljem! Evropska ureditev takšne možnosti štiti in varuje, saj 38. člen Uredbe (EU) št. 909/2014 ne dopušča novih oz. dodatnih omejitev fiduciarnih računov, ki niso bile v veljavi na dan 17. septembra 2014. V nasprotju s tem pa že dve leti poteka »kampanja« za zatrtje »Delniške OPORE«, ki ji neslavno načeluje Agencija za trg vrednostnih papirjev. Kljub temu da predlagani deseti odstavek 296. člena ZTFI-1 ni tako brezobziren, kot se je zanj zavzemala ATPV (vrednostni papirji bi se na fiduciarnem računu odvetnika po njenem lahko nahajali zgolj 6 mesecev, in to brez slehernega prehodnega obdobja), temveč so bila nekatera opozorila VZMD upoštevana (dodana je bila ustrezna prehodna določba, rok pa je bil podaljšan na 12 mesecev), je smer vendarle ostala ista: izkoreninjenje malih delničarjev oz. stroškovno učinkovitejših rešitev, ki so malim delničarjem na voljo. V VZMD zato nasprotujemo, da bi se pod profano krinko prenašanja zahtev evropskih direktiv dejansko uzakonjala evropsko neskladna »rešitev«, ki ima za obstoj malih delničarjev na slovenskem trgu poteze »dokončne rešitve« iz štiridesetih let preteklega stoletja.

V desetem odstavku 296. člena ZTFI-1 je zato potrebno črtati časovne omejitve, ki jih sedanji deseti odstavek 255. člena ZTFI (ki ureja enako materijo) ne vsebuje. Še posebej pa je potrebno črtati uvajanje arbitrarnega odločanja ATPV, ki bi ji zakon v primerih konkretnih fiduciarnih računov dal možnost podaljševanja rokov, ne da bi bila hkrati jasno določena merila, ki bi zagotavljala enako obravnavo brez favoriziranja finančne industrije, kakor je bila to praksa ATPV v preteklih letih. Predlagana ureditev bi predstavljala dodaten udarec za že tako načeto pravno varnost, ki jo ATPV razgrajuje z vsakim novimi, še bolj drakonskimi zakonskimi spremembami, ki jih predlaga tedaj, ko ugotovi, da prejšnje vendarle še niso storile dovolj za zatrtje malih delničarjev.

V VZMD apeliramo na vse poslanske skupine in parlamentarne politične stranke, da predlagani ZTFI-1 kljub sprejetemu nujnemu postopku - obravnavajo odgovorno in poglobljeno ter odpravijo vsaj slabosti, na katere je strokovna javnost – s konkretnimi ocenami, kritikami in predlogi pa tudi VZMD – že resno opozarjala.

V prepričanju, da boste odgovorno premotrili ter vzeli v obzir navedene tehtne argumente in predloge, vas lepo pozdravljam.

mag. Kristjan Verbič
Predsednik VZMD